

FRI-2G.404-1-EM2-05

EUROPEAN FUNDS AS A TOOL FOR SUPPORTING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS BETWEEN UNIVERSITIES AND SMALL FIRMS^{19; 20}

Diana Avramova, PhD

Management and Social Activities,
Faculty of Business and Management
University of Ruse “Angel Kanchev”
davramova@uni-ruse.bg

Assoc. Prof. Daniel Pavlov, PhD

Management and Social Activities,
Faculty of Business and Management
University of Ruse “Angel Kanchev”
dpavlov@uni-ruse.bg
<http://orcid.org/0000-0002-4515-2206>

Denitsa Todorova, PhD

Management and Social Activities,
Faculty of Business and Management
University of Ruse “Angel Kanchev”
dfileva@uni-ruse.bg

Abstract: *The business-university relationship is a challenge caused by the specificities of both parties involved. Difficulties hinder the establishment of a public-private partnership, but the need for its implementation remains. The purpose of this report is to present an approach to promoting public-private partnerships of universities with small businesses through public financial assistance. The specific tasks are: First, to present the essence of public-private partnerships and opportunities for providing public financial assistance. Second, to explore the possibilities of a specific platform for establishing business-university cooperation - <https://s2b.nacid.bg>. This report would be useful for researchers and business managers who are looking for opportunities to build partnerships with each other.*

Keywords: *Public-private partnership, EU funds, entrepreneurial university.*

JEL Codes: *H5, I22, L2, M38*

ВЪВЕДЕНИЕ

Европейската комисия продължава да насърчава университетите да бъдат предприемчиви, като от една страна повишат ефективността на вътрешната си среда, а от друга – подобрят връзките си с различни стопански, нестопански и обществени организации (HEInnovate, 2025). Общуването „бизнес-университет“ е предизвикателство, породено от особеностите на двете участващи страни. Фирмите очакват бързи и ясни решения на своите проблеми, докато академичната общност очаква, както добро финансово възнаграждение, така и възможност да публикува част от решенията, които е представила. Трудностите възпрепятстват изграждането на публично-частно партньорство, но необходимостта от неговото осъществяване остава.

Целта на настоящия доклад е да представи подход за насърчаване на публично-частното партньорство на университетите с малки фирми чрез публична финансова помощ.

Конкретните задачи са:

¹⁹ Докладът е представен в секция Икономика и мениджмънт на 24 октомври 2025 с оригинално заглавие на български език: ЕВРОФОНДОВЕТЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНОТО ПАРТНЬОРСТВО НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ С МАЛКИ ФИРМИ.

²⁰ Настоящият доклад е в изпълнение на проект на Факултет „Бизнес и мениджмънт“ 2025-ФБМ-01 на тема „Трансформация на социално-икономически системи чрез интеграция и дигитализация“, финансиран от Фонд "Научни изследвания" на Русенски университет „Ангел Кънчев“.

Първо, да представи същността на публично-частното партньорство и възможности за предоставяне на публична финансова помощ.

Второ, да изследва възможностите на конкретна платформа за установяване на сътрудничество „бизнес-университет“ - <https://s2b.nacid.bg>.

Настоящия доклад би бил полезен за научни изследователи и управители на фирми, които търсят възможности за изграждане на партньорство помежду си.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Същност на публично-частното партньорство и ползи от еврофондовете

Еврофондовете са основните финансови инструменти на Европейския съюз за прилагане на регионална политика. Те целят постигане на по-голямо икономическо и социално сближаване между държавите членки чрез намаляване на различията в доходите, богатството и възможностите. През програмен период 2021-2027 година пет основни европейски фонда подпомагат този, а именно:

- *Европейски фонд за регионално развитие*: финансира инфраструктура, иновации и малки и средни предприятия.
- *Европейски социален фонд*+: подкрепя заетостта, образованието и социалното включване.
- *Кохезионен фонд*: финансира екологични и транспортни проекти в по-слабо развити държави.
- *Фонд за справедлив преход*: подпомага региони, засегнати от зеления преход.
- *Европейски фонд за морско дело, рибарство и аквакултури*: насърчава устойчивото рибарство и опазването на морската среда.

Споразумението за партньорство между България и Европейската комисия за периода 2021-2027 г. определя стратегическите насоки за използване на средствата от еврофондовете в страната. С бюджет от 11 милиарда евро, споразумението цели насърчаване на икономическото, социалното и териториалното сближаване в българските региони, като подкрепя приоритети като екологичния и цифровия преход. ([European Commission, 2022](#)).

В научната литература и в документите на ЕС не е представено към момента стандартно определение на термина публично-частно партньорство (ПЧП). Той се използва за форми на сътрудничество между публичния и частния сектор, които да осигурят финансирането, строителството, реновацията, управлението и поддръжката на инфраструктурата или предлагането на публични услуги. ([Kanev, 2011](#); [Pavlov, 2016](#)).

ПЧП стават все по-разпространени в обществото, отчасти защото могат да приемат различни форми в зависимост от темата, целите и степента на ангажираност на партньорите ([EUCPN, 2023](#)). Пример за успешно ПЧП на малка фирма с академичната общност е сътрудничеството между индустриалното предприятие "Титан" ЕООД и Русенския университет "Ангел Кънчев". Този казус демонстрира как частна компания и висше учебно заведение могат да обединят усилия за постигане на общи цели в областта на образованието и научните изследвания. ([Avramova, D. 2017](#))

Публично-частното партньорство е дългосрочно сътрудничество между държавните институции и бизнеса за реализиране на обществени услуги или инфраструктурни проекти. В това партньорство частният сектор се ангажира с финансирането, изграждането и управлението на проекти, които обикновено са в компетенцията на публичния сектор, с цел повишаване на ефективността и качеството на услугите.

В този контекст, ПЧП могат да играят ключова роля в реализирането на проекти, финансирани от еврофондовете, като обединяват ресурси и експертиза от публичния и частния сектор за постигане на устойчиви и ефективни решения ([ECA, 2018](#)).

Еврофондовете и публично-частните партньорства са основни механизми за стимулиране на икономическия и социалния напредък в България. Съчетавайки европейско финансиране с частни инвестиции, те допринасят за осъществяването на мащабни проекти в различни сектори.

Според Специален доклад № 9/2018 на Европейската сметна палата Публично-частното партньорство е дългосрочно договорно сътрудничество между публични институции и частни компании за предоставяне на обществени услуги или изграждане на инфраструктура. В България ПЧП се използват за реализиране на проекти в области като транспорт, информационни и комуникационни технологии и други (ECA, 2018).

Съчетавайки еврофондове и публично-частните партньорства, се създават условия за изпълнение на големи проекти, които биха били трудни за реализиране само с публично финансиране. Тази комбинация оптимизира ресурсите и ускорява икономическия растеж.

В заключение, еврофондовете и ПЧП са тясно свързани инструменти, които допринасят за устойчивото развитие на България, като повишават ефективността при реализирането на ключови обществени проекти.

Възможности на Платформата за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса

Еврофондовете играят съществена роля в насърчаването на партньорствата между малките и средни предприятия и академичната общност в България. Пример за това е процедурата "Малки иновативни грантове за МСП" по Програма "Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация" 2021-2027. (Ministry of Innovation and Growth, 2025)

В края на 2024 г. към Националния център за информация и документация (NACID, 2024) бе активирана „Платформа за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса“ на адрес <https://s2b.nacid.bg> за подпомагане на посочената процедура "Малки иновативни грантове за МСП". Основната цел на тази процедура е да развие по-добро сътрудничество между академичния и бизнес сектора, като подкрепя предприятията да използват научна експертиза за подобряване на техните технологични, производствени и бизнес процеси.

Процедурата е насочена към микро-, малки и средни предприятия, които нямат собствени бази за научноизследователска и развойна дейност. Чрез нея компаниите получават възможност да използват услуги от висши учебни заведения, научни институти, центрове за компетентност и върхови постижения, вписани в Регистъра на научната дейност на България. Чрез тези грантове се стимулира внедряването на нови технологии и решения, които могат да подобрят ефективността и конкурентоспособността на МСП. Това от своя страна допринася за общото икономическо развитие на страната и укрепване на връзките между бизнеса и научната общност.

Посочената „Платформа за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса“ има още един страничен ефект: чрез нея научните работници може да предлагат своите експертизи и чрез комерсиални договори, които **се заплащат от фирмите без публична финансова помощ**. Чрез нея заинтересованите стопански, нестопански и публични организации може да идентифицират конкретни научни работници, които въз основа на договори да осъществят конкретни платени услуги, както през съответните университетски центрове като Научно-изследователския сектор (НИС) или други. Този вид договори са от полза за академичната общност, защото, от една страна се осигуряват допълнителни парични постъпления за конкретната изследователска лаборатория (заплати, подобряване на материалната база и др.), а от друга страна, университетът повишава своите показатели при акредитация, когато се търсят измерители за осъществени стопански договори на институцията с практиката.

Посочената платформа дава възможност научният работник да представи:

- Доставчика на услуга – конкретния университет или институт.
- Лице за контакт – научният работник, който се заема да изпълни услугата.
- Място на предоставяне на услугата – място в университета/института.
- Кратко описание на услугата.

- Вид услуга и тематична област.
- Подробно описание на услугата
- Уеб адрес към допълнителна информация.

В следващите редове са представени елементи от две конкретни услуги, регистрирани в „Платформата за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса“ <https://s2b.nacid.bg> с цел изграждане на публично-частно партньорство на Русенския университет „Ангел Кънчев“ с малки фирми с лице за контакт: доц. д-р Даниел Павлов, <https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/27199>.

(1) Код на услугата: **10196-1008-101** „Инициране на публично-частно партньорство“. Предлаганата услуга има за цел да иницира публично-частно партньорство между производствени предприятия и университет (или друго образователно заведение). Тя е разработена въз основа на методика за организационна иновация, защитена в дисертационен труд на тема "Управление на връзката между индустриални предприятия и университет чрез публично-частно партньорство" с автор д-р ик. Диана Аврамова (<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/67874>). Методиката е проиграна сред микро и малки производствени предприятия в град Русе и е приложима за стопански организации в трите основни отрасли - селско стопанство, производство, услуги.

(2) Код на услугата: **10196-0771-202** „Подобряване на качеството чрез вътрешно предприемачество“. Предлаганата услуга има за цел да подобри Системата за управление на качеството (СУК) чрез организационна иновация за насърчаване на вътрешното предприемачество в избрана структурна единица (отдел, цех или др.) на производствено предприятие. Провеждат се две работни срещи в избран отдел (цех или друга структурна единица) в самото предприятие. През първата среща се създава среда, в която служителите генерират организационни иновации, които да подобрят системата за управление на качеството в рамките на следващите месеци. Методиката е успешно проиграна в специализиран отдел на международно производствено предприятие в гр. Русе с д-р инж. Деница Тодорова (<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/77992>).

В представените услуги са посочени и линкове към профилите на лицата за контакт в НАЦИД, където се виждат техните научни публикации. По този начин може да се провери доколко лицето за контакт и привлечените експерти имат научни компетенции да изпълнят предлаганите от тях услуги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Платформата за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса дава възможности за насърчаване на публично-частното партньорство на университетите с малки фирми, както чрез публична финансова помощ от еврофондове, така и чрез собствени средства на фирмата/институцията. Краткото представяне на лицата за контакт дава яснота относно техните научни компетенции, а връзките към профилите им в НАЦИД допълнително ги подсилва. Посочената платформа създава необходимата дигитална среда за осъществяване на комерсиални договори между двете страни. От гледна точка на концепцията Предприемчив университет (HEInnovate) е препоръчително ръководителите на катедри, лаборатории, докторанти и мрежи да публикуват обяви, чрез които да представят практическите ползи от извършваната от тях научно-изследователска и преподавателска дейност.

REFERENCES

Avramova, D., 2017. *Public-private partnership in the example of Titan ltd* // Journal in Entrepreneurship and Innovation. Issue 9, p.p. 134-141. URL: <http://jei.uni-ruse.bg/Issue-2017/11.%20Avramova.pdf> .

ECA, 2018. *Special report Public-private partnerships in the EU – widespread shortcomings and limited benefits*. URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_09/SR_PPP_BG.pdf , (Accessed on 30.08.2025) (*Оригинално заглавие: Европейска сметна палата, 2018 Специален*

доклад Публично-частни партньорства в ЕС — широко разпространени недостатъци и ограничени ползи).

EUCPN (2023). Public-private partnerships in crime prevention: challenges and recommendations. URL: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Public%20private%20partnerships_Bulgarian.pdf, (Accessed on 30.06.2025), (**Оригинално заглавие:** *Публично-частни партньорства в областта на превенцията на престъпността: предизвикателства и препоръки*. 2023. Брюксел).

European Commission, 2022. Partnership Agreement with Bulgaria – 2021-2027. URL: https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-bulgaria-2021-2027_en , (Accessed on 30.06.2025).

HEInnovate, 2025. New HEInnovate Expert Group sets priorities for platform development. URL: <https://heinnovate.eu/en/news/new-heinnovate-expert-group-sets-priorities-platform-development> (Accessed on 25.08.2025).

Kanev, E., 2011. Public-private partnership. Principles, models and policies for private provision of public services. ISBN 978-954-321-823-3. (**Оригинално заглавие:** *Кънев, Е., 2011. Публично-частно партньорство. Принципи, модели и политики за частно предлагане на публични услуги*. Изд. „Изток-Запад“).

Ministry of Innovation and Growth, 2025. Presentation of procedure BG16RFPR002-1.005 Small innovative grants for small and medium-sized enterprises. URL: <https://www.mig.government.bg/wp-content/uploads/2025/02/small-grants-presentation.pdf>, (Accessed on 15.04.2025), (**Оригинално заглавие:** *МИР, 2025 Презентация на процедура BG16RFPR002-1.005 Малки иновативни грантове за малки и средни предприятия*).

NACID. 2024. Business and scientific organizations. A platform for collaboration between higher education institutions, research organizations and businesses. URL: <https://s2b.nacid.bg> , (Accessed on 20.01.2025). (**Оригинално заглавие:** *НАЦИД. Бизнес и научни организации. 2024. Платформа за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса*.)

Pavlov, D., Nizamov, A., Rudawska, J., 2016. Public - private partnerships and other financing models for research and innovation // DEVELOPMENT AND DELIVERY OF THE TRAINING PROGRAMME - Towards the Modernization of High Education Institutions in Uzbekistan (MATCHES project). pp. 108-165, PRIMAX, Bulgaria. ISBN 978-619-7242-16-4.